VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Rahanpesusääntelyn osittaisuudistus – hallituksen esitykset 236/2021 vp ja 323/2022 vp

MAARIT PIHKALA, LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS

TALOUSVALIOKUNNAN
ASIANTUNTIJAKUULEMINEN 1.2.2023

Esityksen sisältö

- Lyhyesti osittaisuudistuksen sisältö ja tavoitteet
- Täydentävän hallituksen esityksen 323/2022 vp keskeiset ehdotukset
- Täydentävän hallituksen esityksen 323/2022 vp keskeiset vaikutukset

Rahanpesusääntelyn osittaisuudistus

HE 236/2021 vp ja HE 323/2022 vp

Rahanpesusääntelyn osittaisuudistuksen tausta ja tavoitteet

- HE 236/2021 vp valmisteltiin laaja-alaisessa työryhmässä ja HE 323/2022 vp virkatyönä
- työryhmän tehtävänä oli arvioida, miten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaa lainsäädäntöä tulisi muuttaa huomioiden
  - EU:n rahanpesudirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa havaitut puutteet
    - Suomi sai Euroopan komissiolta 25.1.2019 perustellun lausunnon, jonka mukaan Suomi ei ole saattanut kansallista lainsäädäntöään kaikkien neljännen rahanpesudirektiivin säännösten mukaiseksi.
  - FATF:n huhtikuussa 2019 julkaisemassa Suomen maa-arvioraportissa esitetyt toimenpidesuositukset
    - FATF toteutti Suomen maa-arvioinnin vuosina 2018–2019. Suomi on maa-arvioinnin jälkeen FATF:n tehostetussa seurannassa ja raportoi FATF:lle edistymisestään suositusten täyttämisessä vuosittain.
  - kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät lainsäädännön muutostarpeet
    - VM kartoitti keskeisiltä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisilta ja muilta toimijoilta kevään ja kesän 2020 aikana sääntelyn soveltamisessa esiin tulleita huomioita.

Rahanpesusääntelyn osittaisuudistuksen keskeiset ehdotukset

- merkittävää julkista tehtävää hoitavan henkilön (politically exposed person, PEP) määritelmän ja henkilöön kohdistettavien tuntemistoimien muuttaminen → direktiivinmukaisuus
- asiakkaan ja tosiasiallisen edunsaajan rikostuomioita ja rikoksia koskevan tiedon käsittelyn mahdollistaminen → epäselvän sääntelytilanteen selventäminen tietosuoja-asetuksen asettamin reunaehdoin
- ilmoitusvelvollisen riskiperusteiseen arviointiin perustuvien asiakkaan tehostettua tuntemista edellyttävien tapausten selkeyttäminen → direktiivinmukaisuus ja FATF:n kritiikki

Rahanpesusääntelyn osittaisuudistuksen keskeiset ehdotukset

- ilmoitusvelvollisille velvollisuus noudattaa asiakkaan tuntemista pakotesääntelyyn ja jäädyttämispäätöksiin liittyen, valvojille toimivalta valvoa velvoitteen noudattamista sekä oikeus määrätä hallinnollisia seuraamuksia velvoitteiden laiminlyönneistä ja rikkomuksista → FATF:n kritiikki ja Venäjän hyökkäyssota
- valvojille oikeus suorittaa tarkastus tietoturvallisesti etäyhteyksin tai muussa paikassa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa → FATF:n kritiikki
- Finanssivalvonnan tehtäviä ja tietojensaantioikeutta koskevien pykälien päivittäminen pakotevalvontaa koskevien muutosten mukaisiksi → yhdenmukaiset pykälät

Täydentävän hallituksen esityksen ehdotukset

Täydentävän hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvä asiakkaan tunteminen
- muutos alkuperäiseen ehdotukseen:
  - alkuperäisessä hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän muotoilu liian suppea verrattuna alkuperäiseen tarkoitukseen
    - ei huomioi sektoripakotteiden monimuotoisuutta eikä liiketoimen muita osapuolia kuin asiakkaan
    - valvojien valvontavaltuudet ja hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeus eivät riittävän tarkkarajaisia
    - asiakkaan tuntemiseen liittyvien toimien riskiperusteisuus epäselvästi ilmaistu

→ pykälän uusi muotoilu tarkkarajaisempi ja alkuperäisen tarkoituksen huomioiva, jolloin käytännön soveltaminen selkeytyisi

Täydentävän hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Hallinnolliset seuraamukset rahanpesulaissa:
  - Muutos alkuperäiseen ehdotukseen: pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvän asiakkaan tuntemisen laiminlyöminen ja rikkominen → alkuperäisten seuraamusehdotusten muuttaminen vastaamaan muutetun velvoitteen sanamuotoa
  - Uusi ehdotus: luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen vastaamaan neljännessä rahanpesudirektiivissä säädettyä → direktiivi virheellisesti täytäntöönpantu voimassa olevassa pykälässä
  - Uusi ehdotus: pykälä hallinnollisesta seuraamuksesta määräämisestä yritysjärjestelytilanteessa tarpeellinen → rikkomuksen jälkeisillä yhtiöoikeudellisilla järjestelyillä ei mahdollista vapautua seuraamuksista

Täydentävän hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Hallinnolliset seuraamukset rahanpesulaissa (jatkuu)
  - Uusi ehdotus: hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisaikoja yhtenäistettäisiin jatkuvan rikkomuksen tai laiminlyönnin ja kertaluonteisen rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta → jatkossa kymmenen vuoden vanhentumisaika molemmissa tapauksissa
    - ei perusteltua syytä, miksi jatketun teon osalta seuraamusmaksun määräämisoikeus vanhenee lyhyemmässä ajassa (nyk. 5 v.) kuin kertaluonteisen teon osalta
    - pykälät samansisältöisiä sekä rahanpesulaissa että laissa Finanssivalvonnasta

Täydentävän hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Laki Finanssivalvonnasta
  - Muutos alkuperäiseen ehdotukseen: Finanssivalvonnan tehtäviä koskevan pykälän sisältöä muutetaan vastaamaan muutosta, jota ehdotetaan tehtäväksi pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyvään pykälään → yhdenmukaisuus rahanpesulain kanssa
  - Muutos alkuperäiseen ehdotukseen: Finanssivalvonnan oikeutta saada tietoja valvontatehtäväänsä varten täsmennetään vastaamaan pakotesääntelyä ja jäädyttämispäätöstä koskevan muutosehdotuksen kanssa → yhdenmukaisuus rahanpesulain kanssa
  - Uusi ehdotus: hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisaikoja yhtenäistettäisiin jatkuvan rikkomuksen tai laiminlyönnin ja kertaluonteisen rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden vanhentumisaika molemmissa tapauksissa → yhdenmukaisuus rahanpesulain kanssa

Täydentävän hallituksen esityksen vaikutukset

Täydentävän hallituksen esityksen vaikutukset

- Ehdotuksilla arvioidaan olevan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tehostava vaikutus.
- Asiakkaan tuntemista koskevilla ehdotuksilla arvioidaan olevan ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa jonkin verran lisäävä vaikutus, mutta myös pakotesääntelyn ja jäädyttämislain noudattamista tehostava vaikutus.
- Valvojille ehdotusten vaikutukset ilmenevät niiden valvontatehtävän ja hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeuden selkeytymisenä. Uuden tehtävän hoitamisesta aiheutuu valvojille myös lisäresurssitarpeita.
- Esityksen muutos- ja täydennysehdotusten tietosuojavaikutukset kohdistuvat lähinnä ilmoitusvelvollisten henkilötietojen käsittelytapoihin ja hankittavien henkilötietojen määrään.
- Hallinnollisia seuraamuksia koskevien ehdotusten arvioidaan sekä lisäävän valvojien tarkastustoiminnan vaikuttavuutta että edesauttavan rahanpesulain noudattamista. Hallituksen esityksen ehdotuksilla ei arvioida olevan vaikutuksia kotitalouksiin.
- Ehdotuksilla pyritään varmistamaan, että Suomella ei olisi FATF:n arvioinnin mukaan strategisia puutteita rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelykehikossa ja että Suomi ei Euroopan komission mukaan olisi laiminlyönyt direktiivien kansallista täytäntöönpanoa. Kansainvälisten organisaatioiden ja erityisesti FATF:n kriittisellä arvioinnilla saattaisi olla vaikutuksia julkiseen talouteen Suomeen kohdistuvan mainehaitan vuoksi.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos

MAARIT PIHKALA
MAARIT.PIHKALA@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET